

**Тернопільський національний
медичний університет імені
І.Я. Горбачевського Міністерства
охорони здоров'я України**

**Кафедра медицини
катастроф та військової
медицини**

**Силабус навчальної дисципліни
Військово-медична допомога (Військова токсикологія, радіологія та
медичний захист)**

Спеціальність	223 Медсестринство
Освітня програма	Сестринська справа
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	Магістр
Статус дисципліни	Вибіркова (дистанційна форма навчання)
Рік підготовки	1 рік (II семестр)
Мова викладання	Українська
Кількість кредитів ЄКТС	3
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 12 год Практичні заняття – 18 год. Самостійна робота - 60 год
Форма підсумкового контролю	Залік
Інформація про керівника курсу / викладачів	Керівник курсу: канд. мед. наук, доц., доцент закладу вищої освіти, в.о. зав. кафедри медицини катастроф та військової медицини Віктор ЛОТОЦЬКИЙ lototskyi@tdmu.edu.ua Практичні заняття: канд. мед. наук, доц., доцент закладу вищої освіти, в.о. зав. кафедри медицини катастроф та військової медицини Віктор ЛОТОЦЬКИЙ lototskyi@tdmu.edu.ua канд. мед. наук, доц., доцентка закладу вищої освіти кафедри медицини катастроф та військової медицини Ольга СВАН svan@tdmu.edu.ua
Місцезнаходження кафедри та місце проведення курсу	Кафедра медицини катастроф та військової медицини Адреса: вул. Дорошенка 7, м. Тернопіль Телефон: (0352) 43-11-33 Сайт кафедри: https://emmt.tdmu.edu.ua Електронна пошта: med_katastrof@tdmu.edu.ua
Дні занять	Згідно діючого розкладу занять
Консультації	З 15.30 до 20.30 на кафедрах, де проводиться дисципліна, консультації очні, відповідно до графіку, індивідуальні та групові
Розміщення	

2. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма з дисципліни Військово-медична допомога (військова токсикологія, радіологія та медичний захист) розроблена для здобувачів вищої освіти, які навчаються у Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України за освітньою програмою «Сестринська справа» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 223 Медсестринство.

Робоча програма розроблена згідно відповідного робочого навчального плану, обговореного і затвердженого на засіданні вченої ради Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України протоколом № 6 від 30.05.2023 р. та введеним у дію наказом № 281 від 30.05.2023 р.

Дисципліна Військово-медична допомога (військова токсикологія, радіологія та медичний захист) вивчається впродовж одного семестру на першому році навчання

3. Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни Військово-медична допомога (військова токсикологія, радіологія та медичний захист) полягає у вдосконаленні рівня теоретичних та практичних навичок з питань організації медичної допомоги ураженим отруйними речовинами та іонізуючим випромінюванням..

При вивченні дисципліни Військово-медична допомога (військова токсикологія, радіологія та медичний захист) використовують наступні методи навчання: *словесні* (розповідь, бесіда, пояснення); *практичні* (відпрацювання практичних навичок - вправи (підготовчі; пробні (коментовані, пояснювальні); *тренувальні* (симуляційне завдання); *пояснювально-ілюстративні* (лекції, навчальна література, натуральні об'єкти, відеофільми тощо); *індуктивний*; *дедуктивний*; *аналітичний*; *традуктивний*; *репродуктивний*; *проблемного викладу*; *евристичний*; *дослідницький*.

Кращому засвоєнню навчального матеріалу сприяє використання інтерактивних технологій колективно-групового навчання (загальне коло, мікрофон, мозковий штурм, case-метод тощо); технологій ситуативного моделювання (симуляція або імітація, суд prose); технологій опрацювання дискусійних питань (визначення позиції, її відстоювання, зміна позиції, дебати, ток-шоу тощо); елементів дистанційного навчання (сервіси MS Teams, Google Meet тощо).

4. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Пререквізити дисципліни:

Вивчення дисципліни Військово-медична допомога (військова токсикологія, радіологія та медичний захист) ґрунтується на вивченні здобувачем вищої освіти навчальних дисциплін блоків гуманітарної, соціально-економічної і природничо-наукової підготовок та предметів професійної підготовки навчання, що інтегрується з цією дисципліною та можуть бути використані в умовах воєнного часу та надзвичайних ситуацій;

Постреквізити дисципліни:

Вивчення дисципліни Військово-медична допомога (Військова токсикологія, радіологія та медичний захист) закладає основи теоретичних знань та практичних навичок з організації і проведення лікувально-евакуаційних у тому числі з організації надання домедичної допомоги та екстреної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях природного і техногенного характеру та бойових умовах при вивченні таких дисциплін як: «Принципи організації управління охороною здоров'я», «Невідкладні стани»

5. Зміст навчальної дисципліни.

Тема 1. Організаційна структура медичної служби Збройних сил України її завдання на воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат.

Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час, їх зміст і значення. Функціонально-організаційна структура медичної служби ЗС України. Поняття про загальні втрати особового складу військ. Визначення і класифікація санітарних втрат, їх

характеристика. Величина санітарних втрат, фактори, що впливають на їх розміри. Сучасна структура санітарних втрат, її залежність від зброї, що використовує противник. Коротка характеристика вражаючих факторів сучасної зброї. Вплив величини і структури санітарних втрат на організацію медичного забезпечення військ. Характеристика санітарних втрат в ході проведення АТО/ООС.

Тема 2. Основи організації лікувально-евакуаційне забезпечення військ.

Визначення поняття та зміст лікувально-евакуаційного забезпечення військ.. Сучасна система лікувально-евакуаційного забезпечення військ, її принципи, основні положення та вимоги до неї. Поняття про етап медичної евакуації, завдання, які він виконує, вимоги до розгортання та принципова схема його розгортання. Види і обсяг медичної допомоги, їх зміст, порядок надання та маневр ними в бою. Стандарти надання медичної допомоги. Медичне сортування. Визначення поняття, мета та коротка характеристика. Організація та принципи медичного сортування поранених і хворих. Медична евакуація. Визначення поняття, мета та порядок проведення. Санітарно-транспортні засоби, що використовуються для евакуації поранених і хворих їх коротка характеристика. Особливості організації та проведення лікувально- евакуаційних заходів в умовах збройного конфлікту в Україні. Особливості організації та проведення лікувально- евакуаційного забезпечення при ліквідації наслідків використання противником зброї масового ураження. Особливості лікувально-евакуаційного забезпечення військ в ході АТО/ООС.

Тема 3. Загальна характеристика хімічної зброї. Основи токсикології.

Предмет і завдання військової токсикології. Хімічна зброя, її уражаюча дія. Класифікація отруйних речовин (далі – ОР). Медико-тактична характеристика хімічних вогнищ. Фізичні та хімічні властивості ОР. Основи токсикології. Основні принципи надання медичної допомоги ураженим ОР.

Тема 4. Отруйні речовини нервово-паралітичної дії.

Фізико-хімічні і токсичні властивості зарину, зоману і Ві-газів. Механізм дії і патогенез інтоксикації. Перебіг отруєння. Профілактика уражень. Антидотна та симптоматична терапія. Зміст медичної допомоги ураженим у вогнищі та на етапах медичної евакуації.

Тема 6. Сильнодіючі отруйні речовини (СДОР).

Хімічно-небезпечні об'єкти. Синдромологічна класифікація СДОР. Механізм дії і патогенез інтоксикації. Клініка уражень. Медико-тактична характеристика вогнищ ураження СДОР. Загальні принципи надання допомоги ураженим.

Тема 9. Характеристика ядерної зброї.

Характеристика ядерної зброї. Медико-тактична характеристика ядерних вогнищ. Організація медичної допомоги ураженим.

Тема 10. Ядерні аварії.

Характеристика ядерно-паливного циклу та ядерних реакторів. Характеристика аварій ядерних реакторів. Заходи протирадіаційного захисту.

Тема 12. Індивідуальні та колективні засоби захисту.

Класифікація засобів захисту. Засоби захисту органів дихання, призначення, принципи будови, фізіолого-гігієнічна оцінка. Медичний контроль за протигазним тренуванням. Засоби захисту шкіри, їх призначення, принцип будови, фізіолого-гігієнічна оцінка. Колективні засоби захисту, призначення, принципи їх улаштування. Санітарно-гігієнічні вимоги до сховищ. Медичні засоби захисту.

Тема 13. Спеціальна обробка.

Спеціальна обробка та її види. Табельні дегазуючі і дезактивуючі речовини та рідини. Табельні засоби санітарної обробки, дегазації та дезактивації. Організація проведення часткової та повної санітарної обробки у військах, медичних підрозділах і частинах.

6. Матеріально-технічне (програмне) забезпечення дисципліни

1. Методичні розробки для викладачів до кожної теми практичних занять.
2. Методичні вказівки для студентів до кожної теми практичних занять.
3. Методичні вказівки для самостійної роботи.
4. Завдання для самостійної роботи.

5. Тестові завдання для підсумкового тестового контролю.
6. Тестові завдання для щоденного контролю.
7. Ситуаційні задачі

7. Навчальні матеріали та ресурси

Основні

1. Настанова з медичного забезпечення Збройних Сил України на особливий період затв. наказом Генерального штабу ЗС країни № 60 від 11.02.2019
2. Організація медичного забезпечення механізованої бригади в обороні: навчальний посібник / Бадюк М.І., Солярик В.В., Савицький В.Л. та ін. – К.: ”МП Леся”, 2018. – 108 с.
3. Керівництво з медичної евакуації у Збройних Силах України затв. наказом Генерального штабу ЗС країни № 258 від 09.07.2018
4. Екстрена медична допомога військовослужбовцям на догоспітальному етапі в умовах збройних конфліктів: Навчальний посібник. / Бадюк М.І., Ковида Д.В., Микита О.О., Козачок В.Ю., Середа І.К., Швець А.В.; За редакцією професора Бадюка М.І. – К.: СПД Чалчинська Н.В., 2018. – 204 с
5. Військова токсикологія, радіологія, медичний захист: підручник/за ред. проф. О.Є.Левченка. - К.: СПД Чалчинська Н.В., 2017

Додаткові

1. Стандарт підготовки І-СТ-3 (видання перше): індивідуальна підготовка військовослужбовця з тактичної медицини. – К, МП «Леся». – 2015. – 140 с.
2. Стандарт підготовки: фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї). – К, МП «Леся». – 2015. – 356 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. <http://www.moz.gov.ua/>
3. <https://moodle.tdmu.edu.ua/>

8. Система оцінювання

Рівень засвоєння знань з дисципліни оцінюється поточною та підсумковою успішностями. Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати при вивченні дисципліни, становить 200 балів.

Оцінювання поточної успішності

Поточна успішність складається з:

- академічної успішності на практичних/семінарських заняттях (оцінюється за дванадцяти-бальною шкалою);
- індивідуальної роботи здобувача вищої освіти (оцінюється від 1 до 6 балів).

Критерії оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти підчас практичного заняття

Бали	Критерії оцінювання
1	2
1	Виставляється у тих випадках, коли здобувач вищої освіти не розкрив зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється здобувач вищої освіти у, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється здобувачу вищої освіти, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, виконав практичну роботу, частково оформив протокол.

4	Виставляється, коли здобувач вищої освіти орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється здобувачу вищої освіти, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється здобувачу вищої освіти, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення основних понять недостатні, характеризує загальні ознаки нозології, недооформив протокол заняття.
7	Виставляється здобувачу вищої освіти у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та медичних термінів, нечітко формулює висновки, орієнтується в методиці виконання практичної роботи, виконав її не в повному обсязі.
8	Виставляється у випадку, коли здобувач вищої освіти розкриває основний зміст навчального матеріалу; дав неповні визначення понять; допустив неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення дослідження.
9	Виставляється здобувачу вищої освіти, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення нозологій та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10	Виставляється у тих випадках, коли здобувач вищої освіти виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть по темі заняття; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки, оформив протокол практичного заняття, допускаючи незначні помилки при застосуванні наукових термінів і понять.
11	Виставляється здобувачу вищої освіти, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу здобувач вищої освіти а, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; в повному об'ємі оформив протокол практичного заняття, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
12	Виставляється здобувачу вищої освіти, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні медичні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять, самостійно та правильно виконав практичну роботу, без помилок оформив протокол практичного заняття.

Перелік завдань для індивідуальної роботи здобувача вищої освіти

1. Участь у роботі студентського наукового гуртка та виступи на наукових форумах.
2. Участь у студентській олімпіаді з дисципліни.
3. Виготовлення плакатів з відповідних тем дисципліни.
4. Підбір відеоматеріалів з відповідної теми або розділу дисципліни.
5. Підбір матеріалів і створення презентації з відповідної теми або розділу дисципліни
6. Складання симуляційних завдань з відповідних розділів навчальної дисципліни.

**Критерії оцінювання
індивідуальної роботи здобувача вищої освіти**

Бали	Критерії оцінювання
1	Підбір двох відеоматеріалів з відповідної теми або розділу навчальної дисципліни або участь у роботі студентського наукового гуртка
2	Виготовлення плакатів з відповідних тем дисципліни або складання симуляційних завдань з відповідних розділів навчальної дисципліни
3	Підбір матеріалів і створення презентації з відповідної теми або розділу дисципліни або виступ на засіданні студентського наукового гуртка
4	Участь у студентській олімпіаді з дисципліни або участь у студентському науковому форумі у вигляді публікації тез
5	Участь у студентському науковому форумі у вигляді усної доповіді або участь у студентському науковому форумі у вигляді стендової доповіді
6	Призове місце за участь у студентській олімпіаді з дисципліни або участь у студентському науковому форумі у вигляді усної доповіді.

Обчислення поточної успішності проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни – вираховується середній бал успішності з практичних/семінарських занять (при цьому заокруглення здійснюється наступним чином: в діапазоні від 0 до 0,24 заокруглюється до меншої одиниці; в діапазоні від 0,25 до 0,74 заокруглюється до 0,5; в діапазоні від 0,75 до 0,99 заокруглюється до більшої одиниці). В подальшому, здійснюється конвертація середнього балу успішності у 200-бальну шкалу оцінювання.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач вищої освіти за поточну успішність становить 120 (114 балів за академічну успішність і 6 балів за індивідуальну роботу).

Оцінювання підсумкової успішності

Оцінювання успішності по завершенню вивчення дисципліни проводиться у формі заліку.

Критерії оцінювання знань з дисципліни з формою підсумкового контролю – залік

Залік проводиться на останньому практичному занятті, передбачає визначення рівня опанування дисципліни здобувачем вищої освіти та його індивідуальну роботу.

Рівень опанування дисципліни визначається шляхом обчислення середнього балу успішності з практичних занять з точністю до десятих (із використанням математичного заокруглення). В подальшому, здійснюється конвертація середнього балу успішності у 200-бальну шкалу оцінювання:

Середній бал успішності	Бали за 200-бальною шкалою оцінювання	Середній бал успішності	Бали за 200-бальною шкалою оцінювання	Середній бал успішності	Бали за 200-бальною шкалою оцінювання
4,0; 4,1	117	6,7	143	9,4	169
4,2	118	6,8	144	9,5	170
4,3	119	6,9	145	9,6	171
4,4	120	7,0; 7,1	146	9,7	172
4,5	121	7,2	147	9,8	173

4,6	122	7,3	148	9,9	174
4,7	123	7,4	149	10,0; 10,1	175
4,8	124	7,5	150	10,2	176
4,9	125	7,6	151	10,3	177
5,0	126	7,7	152	10,4	178
5,1	127	7,8	153	10,5	179
5,2	128	7,9	154	10,6	180
5,3	129	8,0	155	10,7	181
5,4	130	8,1	156	10,8	182
5,5	131	8,2	157	10,9	183
5,6	132	8,3	158	11,0	184
5,7	133	8,4	159	11,1	185
5,8	134	8,5	160	11,2	186
5,9	135	8,6	161	11,3	187
6,0	136	8,7	162	11,4	188
6,1	137	8,8	163	11,5	189
6,2	138	8,9	164	11,6	190
6,3	139	9,0	165	11,7	191
6,4	140	9,1	166	11,8	192
6,5	141	9,2	167	11,9	193
6,6	142	9,3	168	12,0	194

Отриманий здобувачем вищої освіти бал з дисципліни конвертується за шкалою Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до заліку за умов: відсутність академічної заборгованості; мінімальна кількість балів за академічну успішність (4,0); виконання всіх видів робіт, передбачених робочою програмою з дисципліни.

9. Політики навчальної дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності:

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності (посилання на положення на сайті університету https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/TNМУ-polozhennia_pro_academich_dobroches.pdf та визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача при вивченні освітньої компоненти: дотримання правил техніки безпеки на заняттях; недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, заборона використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань (в тому числі засобами електронного зв'язку), при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач має вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Політика щодо відвідування:

Здобувач вищої освіти зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку університету <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Pravyla-vnutrishnogo->

[rozporyadku.pdf](#) та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом <https://asu.tdmu.edu.ua/time-table/student>, дотримуватися етичних норм поведінки.

Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, відрядження, стажування, карантин тощо) навчання може відбуватися в он-лайн формі за погодженням з викладачем. Існує день для консультацій, індивідуальних занять (з 15.30 до 20.30 на кафедрах, де проводиться дисципліна, консультації очні, відповідно до графіку, індивідуальні та групові).

Політика щодо перескладання:

Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, то відпрацювання здійснюється у встановлені викладачем терміни. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ТНМУ <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu.pdf>. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені викладачем терміни.

Політика щодо апеляцій:

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про організацію, проведення поточного та підсумкового контролю та процедура його оскарження» https://drive.google.com/file/d/1vKSocYwDYCGG-dcB5v6xCQhW9x_QcfTT/view.

Політика щодо конфліктних ситуацій:

Спілкування учасників освітнього процесу (викладачі, здобувачі) відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання. Вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій в університеті

https://drive.google.com/file/d/1QhOFYLMicU5HLDpSkLN4V_dkT0ujFfDw/view